Fargetistel - Carthamus tinctorius

Fargetistel - Carthamus tinctorius

Plante:

En ettårig urt som kan bli ca. 90 cm høy. Han lange, ovale og tornerike blader på hvite, stive stengler som forgreiner seg høyt oppe. Greinene ender i en orasjegul blomst. Hvite, blanke frukter. Kan dyrkes som sommerblomst i Norge, men her i landet er somrene for korte og kalde til at modne frø kan dannes.

Bruk:

Flos Carthami Tinctorii: Blomster av fargetistel. Frøene og en olje utvunnet fra frøene blir også benyttet. Blomstene høstes i juni-juli når fargen forandrer seg fra gult til rødt. Det er best å plukke blomstene om morgenen på en overskyet dag, og før duggen har tørket opp. Fargetistel er i Norge klassifisert som handelsvare.

Virkning:

En bitter, aromatisk urt som fremmer blodkretsløpet, virker menstruasjonsfremmende, hjertestyrkende, livmorstyrkende, feberdempende, betennelsesdempende, smertestillende, kolesterolsenkende, blodtrykksenkende, antibakteriell, beroligende, svettedrivende, urindrivende, avførende og styrkende. Blomstene kan dessuten brukes som safranerstatning.

Hjelper mot:

Brukes ved "stagnerende blod" som kan arte seg som uteblitt eller uregelmessig menstruasjon, smerter etter fødsel, opphovninger og bloduttredninger i underlivet. Dessuten brukes urten ved traumatiske skader, stivhet og smerter i leddene, forstoppelse, eksem, sår, meslinger, revmatisme og svulster. Frøoljen kan forebygge åreforkalkning og hjertekarsykdommer.

Generelt:

Fargetistel ble innført til Europa fra Egypt i 1551. I våre dager dyrkes urten kommersielt i Australia, Kina, Sørøst-Asia, India, Afrika og i Middelhavsområdet, hovedsakelig på grunn av de oljerike frøene. Navnet Carthamus kommer fra det arabiske qurtom eller det hebraiske qarthami, som begge betyr ”å male”. Dette navnevalget kommer av at blomstene inneholder et fargestoff (carthamin) som er gult når det løses i vann og rødt i alkohol. Fargestoffet har vært etterspurt siden oldtiden siden det kan brukes til å farge tøy, ulike matretter og kosmetikk. Klesdrakten til buddhistmunker er tradisjonelt farget med blomstene fra fargetistel. Urten er kjent fra egyptiske graver fra 3500 f.Kr., og ble først beskrevet i kinesisk urtemedisin i 1061 e.Kr.

© Viten.org

Uttrekk av blomstene virker mot forstoppelse, er urindrivende, svettedrivende og dermed febersenkende. Et slikt uttrekk kan dessuten benyttes mot ulike hudsykdommer som hudbetennelser og eksem. Blomstene brukes også utvortes på skader, sår og smertefulle ledd, samt mot meslinger. Planten inneholder et polysakkarid som har vist seg å kunne stimulere immunforsvaret hos mus. Om dette også gjelder mennesker er ennå ikke vitenskapelig bekreftet.

I kinesisk urtemedisin brukes blomster av fargetistel for å dempe smerter som er forårsaket av "stagnerende blod". Urten er derfor anvendelig ved uregelmessig eller uteblitt menstruasjon, smerter i endetarmsregionen som skyldes blodopphopning, og de fleste andre plager som skyldes blodstuving. Den er også effektiv ved traumatiske skader når det er smerter og opphovninger, og for slike plager kan den brukes både utvortes og innvortes.

Frøene er urindrivende, avførende og styrkende. De brukes i behandling av revmatisme og svulster, særlig betente svulster i leveren.

Den spiselige oljen som presses fra frøene har en høyere prosentandel flerumettede fettsyrer enn andre spiselige frøoljer. Oljen brukes bl.a. som salatdressing, matlagingsolje og i margariner. Det er en svært stabil olje som sies å være sunnere enn mange andre spiselige oljer, og brukt i matlagingen kan den bidra til å senke kolesterolverdiene i blodet og dermed bidra til å forhindre åreforkalkning og hjertekarsykdommer. Den urensede frøoljen er kraftig avførende. I tillegg til i matlaging kan frøoljen brukes i oljelamper, maling, fernisser og linoleum, og kan også anvendes som dieselerstatning.

Blomsterhodene høstes om sommeren og brukes friske eller tørkede i uttrekk. Alternativt plukkes blomsterkronene forsiktig av og man lar ovariene stå igjen til frøene er modnet, slik at man også kan høste disse for å presse olje av dem.

Andre navn:

- Asteraceae - Kurvplantefamilien
- Latin: Carthamus tinctorius
- Engelsk: Safflower
- Norsk: Fargetistel
- Svensk: Safflor
- Dansk: Saflor
- Tysk: Färberdistel
- Fransk: Carthame des teinturiers
- Spansk: Alazor

© Viten.org